

Romatelepi összeírások (Sok szó, kevés ismeret): A sepsiszentgyörgyi Őrkőről, ahol a helyi romák legnagyobb csoportja él, a legfantasztikusabb mítoszok keringenek a városban. Amióta iskolával, apácakolostorral, Községi Házzal és plébániával is ellátták – mely jele mindannak, hogy a város valamilyen módon szeretné bekapcsolni a cigánytelepet a település vérkeringésébe –, az Őrkő már nem az az Isten háta mögötti zuga Szentgyörgynek, amely volt.

Ennek ellenére sokszor a legképtelenebb spekulációk kapnak szárnyra róla. Hogy egyebet ne mondjak, magam az ott élők lélekszámát illetően az ötezertől a háromezerig már tucatnyi becslést hallottam különféle hangsúlyú cöcögések közben elhangzani, valahányszor szóba került az ottaniak szaporasága. No de minél többet beszélünk, sőt, írunk róla, annál kevésbé ismerjük valójában – derül ki egy olyan emberrel beszélgetve, aki mindnyájunknál, alkalmi vagy rendszeres látogatóknál jobban ismeri az őrkőieket. Nagy József gondnok, a városi szociális iroda munkatársa elmondhatja magáról, amit senki más: ő ugyanis végigjárta a telep valamennyi házát, és összeírta annak egész lakosságát, még hozzá szolgálati kötelességből. Közben nem kis lélekjelenlétre és rátermettségre volt szüksége, hogy ezt megtehesse.

Nyilvántartásban nem szereplő emberek

Ismeretsége a romákkal még az IMASA-ban, a megyeközpont azóta buborék módjára elpattant, akkoriban hétezeres óriásüzemében, a sajtó által gépgyárnak nevezettben kezdődött. Ott ugyanis mesteri beosztásban többek közt a takarítószemélyzet tartozott a keze alá, és annak zöme roma volt. Ezért, amikor a helyzet tisztázását bízták rá a Pro Nobis Egyesületnél, majd a szociális igazgatóságon, és kiment az összekuszálódott viszonyokat kibogozni, a telepen sokan ismerősként üdvözölték. Lapunknak összefoglalta, mit végzett.

Ismerve a katolikus egyházi misszió történetét, azt kérdeztem először tőle, hogyan kerülhetett egy árpataki, ráadásul pünkösdistá prédikátor az Amenkha Egyesület élére. (Az illető azóta Nyugatra távozott, helyét Ötvös Viktor vette át, erről már beszámoltunk lapunkban.)

– A Roma Községi Házat 2002-ben a Pro Nobis nonprofit egyesület úgy tudta pályázati pénzekből felépíteni, hogy társintézményként létrehozta az Amenkhát (Gyere velünk!), és

együtt pályázott vele. Dima az IGO-nál, a köztisztasági vállalatnál dolgozott, a hulladéktelepen ürítette a kocsikat. Akkor kettejüket kiemelték, mivel írástudók voltak, az általános iskolát elvégezték. Megalakult az Amenkha. Ők képviselték a cigány érdeket, én előbb az egyesületnek, majd a városnak dolgoztam. Engem a lakossági nyilvántartás rendbetételére küldtek ki. De az Amenkhánál nem találtam adatokat, a városnál sem.

– *Nem tudták, hány ember él ott?*

– Egyszer 800-at mondtak, egyszer 1200-at, egyszer 3600-at. A pro nobisosok kérésére elvállaltam, hogy felmérem a reális helyzetet. A rendőrség sem tudta megadni, mindjárt elmondom, miért.

Társadalmon kívüli állapotok

– *Hallottam, születési bizonyítvány, személyi nélkül éltek ott egyesek a napjaikat. Kíváncsi vagyok, hogyan nyomozott a rendőrség például, ha valamit ki kellett derítenie. Egy lakhely és papírok nélküli személlyel mihez kezdett?*

– Ez volt a probléma a városnál is, ahol a segélyeket osztották, illetve az adóhivatalban. Ha egy személyt akartak azonosítani, nem sikerült. Több személy viseli ugyanazt a nevet. Ha a Váradi utca 127. szám alatt kerestek valakit, ott hat ház áll, és egyazon számot viseli! Ráadásul, ha kimész, rögtön megkérdi valaki, mit akarsz. Miért keresed ezt és ezt? "Jaj, hivatalos ügy? Nem ismerjük, sose láttuk..." Olyan összevisszaság volt, hogy nem igaz. Vagy húsznak keresztlevele sem volt, egyikük pedig már 23. évében járt. Kértem egy hivatalos megbízást a városrendezési osztálytól, és nekiláttam megszámozni a házakat és szétválogatni a családokat. Két évet vett fel, míg ezt elvégeztem. Előbb beazonosítottam a családokat: ki a családfő, a felesége vagy élettársa, kik a gyerekek. Akkor megnéztem, egy fedél alatt hány család lakik. Az egy szám alattiaknál megkülönböztettem a házakat: Kender utca 60/A és B és C és D például, mert folyton építkeztek.

Az Órkőn a mai napig fura állapotok uralkodnak, a házak jó része ugyanis engedély nélkül épült, ráadásul olyan telekre, mely mint ilyen nem létezik a papírokbán. A terület részben a városé, részben pedig a hadseregé, többször történt részleges csere, a vita és az elhatárolás a mai napig sem zárult le. Az örkőiekre ezért sem ház-, sem telekadót nem lehetett eddig kiróni. Első lépésként személyit kaptak. De itt újabb bonyodalom merült fel.

Hányan vannak?

– Ha volt valakinek személyazonosságija, gyakran ismétlődött, hogy a férfi és az élettársaé más-más címre szólt, bár ők együtt éltek, és egy családot alkottak. A rendőrséget és az adóhivatalt ez hátráltatta a leginkább. Nos, én a végére jártam, és új személyit kapott mindenki. A felmérés belső ellenállásba ütközött, egyes roma vezetők ugyanis azt tanácsolták, ne kérjenek új személyit, arra számítva, így mindkét fél kérhet például szociális segélyt. A házastársak nem voltak mind hivatalosan összeesküdve...

– *Mit ígért nekik, hogy mégis sikerült?*

– Én törvényes keretek közé próbáltam besorolni őket, és megmagyaráztam, eljöhét az idő, mikor ha egyiknek ide, a másiknak oda szól a buletinje, akkor eleshet mindenféle segélytől, juttatástól, amit az állam folyósít. És nem bekövetkezett? A szociális segélyt most januártól csak úgy adhatjuk ki, ha a két ember személyije egy címre szól. De ellenem aknamunka folyt azért. Kemény feladat volt, rendbe szedtem a nyilvántartást olyan 95 százalékban. Kijött nekem 2008-ban egy 1520-as összlélekszám az Őrkőn. Többen laktak ott, mint Árkoson. 393 volt a családok száma, ezek 334 házban laktak.

A helyzet tisztázásában segített a kormányrendelet, mely 200 eurós jutalmat adott azoknak, akik törvényesen is hivatalosítják élettársi kapcsolatukat, s melyet nyilván e célból hoztak. Nagy József 2009 decemberéig a Roma Közösségi Házban dolgozott, aktacsomókat állított össze, keresztleveleket, személyi igazolványokat kérelmezett a jogosultak nevében, ún. szociális dossziékhoz töltötte ki a papírokat, előfordult, hogy nyugdíjügyeket is intézett. Mi több, bíróságra került pénzbírságok esetében fellebbezési kérvényeket írt. "Öt-, tíz-, húszmilliós büntetések alól mentesültek." Amióta a szociális osztály átvette, csütörtökönként végzi e munkát fenn az Őrkőn. Ma is pótolhatatlan szakértőnek számít. Némileg rosszallja, hogy a nyilvántartás ma már nincs napirenden. Úgy véli, a születéseket stb. figyelembe véve ma 1600 főre rúghat a telep állandó lakossága.

Segélyek, pénzek

Arra kértem még Nagy Józsefet, nyújtson amolyan gyorsleltárt a romák szociális támogatásáról, mely a szociális igazgatóságon keresztül bonyolódik le. De fennállt egy sajátos együttműködés a munkaügyi igazgatósággal is:

– Nagyon kevesen dolgoznak, a többinek állandó pénzjövedelmet a szociális segély és a gyerekpénz jelent. 2006-tól 2009-ig létezett egy kormányprogram, mely alapján 35–40 személyt alkalmazhatott a tanács úgy, hogy a bérek 30 százalékát ő, 70-et a munkaügy állt. Az alkalmazottak a Tegának dolgoztak. Nagy segítség lett volna. A dossziékat én állítottam össze, de mindig újakat kellett csinálni, mert sokan nem bírták a nyolcórás munkát. Nem úgy, mint a régi romák a nyolcvanas években. Így, ahogy mondom! Hiányoztak sokat, a levonások miatt pedig a minimálbér sem jött ki. Szöktek el. De jöttek újak, "Jóska bácsi, írjon fel". Aztán 2009-től nem folytattuk, mára megszűnt... Ma a szociális segélyt, a garantált minimális jövedelmet családok kapják, a munkaügy is leellenőrzi párhuzamosan velünk. Pár órát dolgozniuk kell érte, a nyilvántartás négy helyen folyik: az Amenkha az Őrkőn végzi, a Tega a városban, van a Csíki negyedben egy személy és a stadionban egy negyedik.

– *A négyszázvalahány őrkői családból hány részesül ma segélyben?*

– A városban összesen 280 dosszié létezik Szotyorról, Kilyénnel együtt, több mint fele lehet olyan romáké, akiknek nincs semmiféle egyéb jövedelmük. Újabban havonta kell pecsételtetniük, hogy kiszűrjék a külföldi pénzkeresőket. A férfinek pár órát dolgoznia kell a családból, többnyire a Tegánál. Egyedül lakó egy személy 125 lejre jogosult havonta, egy négytagú család 390-re. De ebből le kell vonni minden egyéb állami juttatást, a gyerekpénzt például. Korábban? Három éve nyolcszáz dossziénk is volt.

(Forrás: 3szek.ro/ Roma Szombat/B. Kovács András)